

VERBALIZATION OF FEAR AND JOY EMOTIONS THROUGH VERBS IN ENGLISH AND UZBEK

Scientific supervisor: **Kurvonbekov Manuchekhr Islomjon ugli**

Teacher at UzSWLU

E-mail: manuchexrkurvonbekov@gmail.com

Pardayeva Saltanat Dilmurod kizi

Student of UzSWLU, Translation faculty

Abstract: This thesis examines the verbalization of fear and joy emotions through emotive verbs in English and Uzbek from a comparative perspective. It analyzes the semantic features, contextual use, and linguistic potential of emotive verbs in expressing emotional states. The findings reveal both common and culture-specific patterns in the verbal representation of emotions in English and Uzbek.

Key Words: emotive verbs, fear, joy, emotion, verbalization, semantics, English language, Uzbek language.

Ingliz va o'zbek tillarida qo'rquv va quvonch emotsiyalarining fe'llar orqali verbalizatsiyasi

Ilmiy rahbar: **Kurvonbekov Manuchexr Islomjon o'g'li**

O'zDJTU, Tarjimonlik fakulteti o'qituvchisi

E-mail: manuchexrkurvonbekov@gmail.com

Pardayeva Saltanat Dilmurod qizi

O'zDJTU, Tarjimonlik fakulteti talabasi

Annotatsiya: Mazkur tezisda ingliz va o'zbek tillarida qo'rquv va quvonch emotsiyalarining emotiv fe'llar orqali verbalizatsiya qilinishi qiyosiy jihatdan tadqiq etiladi. Emotiv fe'llarning semantik xususiyatlari, ularning kontekstual qo'llanilishi hamda emotsional holatni ifodalashdagi lingvistik imkoniyatlari tahlil qilinadi. Tadqiqot natijalari ingliz va o'zbek tillarida emotsional holatlarni ifodalashda umumiy va milliy-madaniy xususiyatlar mavjudligini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: emotiv fe'llar, qo'rquv, quvonch, emotsiya, verbalizatsiya, semantika, ingliz tili, o'zbek tili

**Вербализация эмоций страха и радости посредством глаголов в
английском и узбекском языках**

Научный руководитель: **Курвонбеков Манучехр Исломжон угли**

Преподаватель (УзГУМЯ)

E-mail: manuchexrkurvonbekov@gmail.com

Пардаева Салтанат Дилмурод кизи

Студентка (УзГУМЯ), факультет перевода

Аннотация: В тезисе рассматривается вербализация эмоций страха и радости посредством эмотивных глаголов в английском и узбекском языках в сопоставительном аспекте. Анализируются семантические особенности эмотивных глаголов, их контекстуальное употребление и языковые средства выражения эмоционального состояния. Результаты исследования выявляют как общие, так и национально-культурные особенности вербализации эмоций в английском и узбекском языках.

Ключевые слова: эмотивные глаголы, страх, радость, эмоция, вербализация, семантика, английский язык, узбекский язык.

Emotsiya insonning borliqni idrok etishi, unga munosabati va shaxslararo kommunikatsiyasida muhim o'rin tutadigan murakkab psixologik va lingvistik hodisalardan biridir. Insonning emotsional holati tilning turli birliklari, xususan, ot, sifat, ravish va fe'llar orqali ifodalanadi. Ushbu birliklar orasida emotiv fe'llar alohida ahamiyatga ega bo'lib, ular subyektning muayyan emotsional holatini, uning o'zgarishini yoki emotsional munosabatini dinamik tarzda ifodalash imkonini beradi.

Emotiv fe'llar tilshunoslikda insonning ichki kechinmalari va emotsional holatini ifodalovchi leksik birliklar sifatida qaraladi. Ular oddiy harakat-holat fe'llaridan farqli ravishda subyektning psixologik holati bilan chambarchas bog'liq bo'ladi. Ayniqsa, **qo'rquv (fear)** va **quvonch (joy)** kabi fundamental emotsiyalarni ifodalovchi fe'llar turli tillarda o'ziga xos semantik va pragmatik xususiyatlarga ega.

Ingliz tilida qo'rquv emotsiyasini ifodalashda **fear, frighten, scare, terrify, dread, panic, worry** kabi fe'llar faol qo'llanadi. Ushbu fe'llar qo'rquvning darajasi, davomiyligi va yuzaga kelish sababini turlicha ifodalashi mumkin. Masalan, *fear* nisbatan umumiy qo'rquv holatini anglati, *terrify* kuchli qo'rquvni yuzaga keltirish ma'nosini bildiradi. *Panic* esa qo'rquvning nazorat qilish qiyin bo'lgan, keskin holatini ifodalaydi.

O'zbek tilida esa qo'rquv emotsiyasi **qo'rqmoq, cho'chimoq, seskanmoq, vahimaga tushmoq, xavotirlanmoq, hadiksiramoq** kabi fe'l va fe'l birikmalari orqali ifodalanadi. Mazkur birliklar qo'rquvning turli darajalarini ifodalash bilan birga, emotsiyaning yuzaga kelish xarakteri va subyektning unga munosabatini ham aks ettiradi. Masalan, *cho'chimoq* va *seskanmoq* qisqa muddatli, kutilmagan ta'sir natijasida yuzaga keladigan qo'rquvni ifodalasa, *xavotirlanmoq* kelajakdagi noxush holat yoki noma'lum vaziyat bilan bog'liq ruhiy bezovtalikni bildiradi.

Quvonch emotsiyasi ham ingliz va o'zbek tillarida turli fe'llar yordamida verbalizatsiya qilinadi. Ingliz tilida **rejoice, delight, enjoy, celebrate, cheer, smile, beam** kabi birliklar quvonch va ijobiy emotsional holatlarni ifodalashda qo'llanadi. Masalan, *rejoice* kuchli quvonchni, *celebrate* esa muayyan voqea yoki yutuq munosabati bilan yuzaga kelgan quvonchni ifodalashi mumkin.

O'zbek tilida quvonchni ifodalovchi **quvonmoq, sevinmoq, shodlanmoq, xursand bo'lmoq, yayramoq, zavqlanmoq** kabi fe'llar mavjud. Ushbu fe'llar semantik jihatdan yaqin bo'lsa-da, ularning emotsional intensivligi va qo'llanish doirasi bir xil emas. Masalan, *quvonmoq* va *sevinmoq* umumiy ijobiy emotsional holatni anglatga, *shodlanmoq* ko'proq kuchli va ko'tarinki kayfiyatni, *zavqlanmoq* esa biror faoliyat yoki hodisadan huzur olish holatini ifodalaydi.

Emotiv fe'llarning verbalizatsiyasida **kontekst** muhim rol o'ynaydi. Bir fe'l turli kontekstlarda emotsiyaning turli darajalarini yoki turli pragmatik ma'nolarini ifodalashi mumkin. Masalan, ingliz tilidagi *I fear that he may fail* gapida *fear* nafaqat qo'rquvni, balki kelajakdagi ehtimoliy noxush holatdan xavotirni ham bildiradi. O'zbek tilidagi *U imtihondan yiqilib qolishidan qo'rqdi* gapida esa *qo'rqmoq* fe'li kelajakdagi ehtimoliy salbiy natijaga nisbatan emotsional munosabatni ifodalaydi.

Shuningdek, emotiv fe'llarning qo'llanishida **subyektivlik va baholash** komponentlari ham mavjud. Emotsional holatni bildiruvchi fe'l ko'pincha so'zlovchining voqea yoki hodisaga munosabatini ham aks ettiradi. Shu sababli emotiv fe'llarni faqat lug'aviy ma'nosi asosida emas, balki ularning kontekst, kommunikativ vaziyat va nutq ishtirokchilari o'rtasidagi munosabat bilan aloqasi asosida o'rganish muhimdir. Ingliz va o'zbek tillarini qiyoslash shuni ko'rsatadiki, har ikki tilda qo'rquv va quvonch kabi universal emotsiyalar mavjud bo'lsa-da, ularning verbal ifodalanish usullarida muayyan farqlar kuzatiladi. Ingliz tilida ayrim emotsional fe'llar subyekt va obyekt munosabatlarini aniq grammatik shakllar orqali ifodalasa, o'zbek tilida affiksatsiya, analitik konstruksiyalar va fe'l birikmalari muhim o'rin egallaydi. Masalan, ingliz tilidagi *frighten somebody* konstruksiyasiga o'zbek tilida *kimnidir qo'rqitmoq* shakli mos

keladi. Bundan tashqari, emotsiyalarning ifodalanishida milliy-madaniy omillar ham namoyon bo'ladi. Muayyan emotsional holatning qaysi darajada ochiq ifodalanishi, qanday leksik birliklar bilan tasvirlanishi va qanday kommunikativ vaziyatlarda qo'llanishi til egalarining madaniy tajribasi bilan bog'liq bo'lishi mumkin. Shu nuqtayi nazardan, emotiv fe'llarni qiyosiy o'rganish nafaqat tillarning leksik-semantik tizimidagi o'xshashlik va farqlarni, balki ularda aks etgan lingvokulturologik xususiyatlarni aniqlash imkonini beradi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, qo'rquv va quvonchni ifodalovchi emotiv fe'llar ingliz va o'zbek tillarida emotsional holatning **intensivligi, davomiyligi, sababiyligi va subyektga ta'sirini** ifodalash uchun faol xizmat qiladi. Har ikki tilda emotsiyalarning universal tabiati mavjud bo'lsa-da, ularning verbalizatsiyasida tilning grammatik qurilishi, milliy-madaniy xususiyatlari va kommunikativ-pragmatik omillar o'z aksini topadi.

Xulosa qilib aytganda, ingliz va o'zbek tillarida qo'rquv va quvonch emotsiyalarining fe'llar orqali verbalizatsiyasi qiyosiy tilshunoslik, lingvopragmatika va lingvokulturologiya uchun muhim tadqiqot obyektidir. Emotiv fe'llarning semantik va pragmatik xususiyatlarini aniqlash tillaro emotsional konseptlarning ifodalanish mexanizmlarini chuqurroq anglashga yordam beradi. Mazkur tadqiqot natijalari, shuningdek, ingliz tilini o'qitish, tarjima amaliyoti va madaniyatlararo kommunikatsiyada emotiv leksikani to'g'ri qo'llash uchun nazariy va amaliy ahamiyat kasb etadi.

References

1. Apresjan, J. D. (1995). *Lexical Semantics: User's Guide to Contemporary Russian Vocabulary*. Moscow: Vostochnaya Literatura.
2. Croft, W., & Cruse, D. A. (2004). *Cognitive Linguistics*. Cambridge: Cambridge University Press.
3. Kövecses, Z. (2000). *Metaphor and Emotion: Language, Culture, and Body in Human Feeling*. Cambridge: Cambridge University Press.
4. Lakoff, G. (1987). *Women, Fire, and Dangerous Things: What Categories Reveal about the Mind*. Chicago: University of Chicago Press.
5. Wierzbicka, A. (1999). *Emotions Across Languages and Cultures: Diversity and Universals*. Cambridge: Cambridge University Press.
6. Апресян, Ю. Д. (1995). *Избранные труды. Том II. Интегральное описание языка и системная лексикография*. Москва: Языки русской культуры.
7. Шаховский, В. И. (2008). *Лингвистическая теория эмоций*. Москва: Гнозис.